

2. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський світний простір (затверджено наказом МОН № 998 від 31.12.2004 р.) // Освіта. – 2005. – 12-19 січ.
3. Крамська С. Г. Педагогічні засади використання пісенно-обрядового фольклору в процесі підготовки вчителя музики : автореферат дис. ... канд. пед. наук. - К., 1998. – 22 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти // Нормативно правове забезпечення освіти : доктрина, закони, концепції. – Ч.1. – Харків : Основа, 2004. – С. 5-24.
5. Сухомлинський В. А. О педагогической культуре // Избр. пед. соч. : в 3-х томах. – М., 1981. – Т. 3. – С. 208.

А.Б. Колодійчук,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник –канд. пед. наук, Л.В.Старовойт

РОЛЬ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА У ТВОРЧОМУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Постановка проблеми. Декоративно-ужиткове мистецтво є предметно-духовним світом людини, яке включає в себе численні види художньої практики. Це плетіння і ткання, розпис і вишивка, різьблення і виточування тощо. Одні види – кераміка, обробка кістки і каменю, плетіння – виникли на зорі людської цивілізації, інші – молоді: мереживо, вироби з бісеру, витинанки з паперу. Їм ледве налічується кілька століть.

Декоративно-ужиткове мистецтво (народна творчість) – це історична основа, на якій розвивалася і розвивається світова художня культура, одна із форм суспільної свідомості і суспільної діяльності, явище соціально зумовлене. Як і інші форми суспільної свідомості, зокрема, філософія, мораль, релігія, народна творчість розвивається під впливом конкретної історичної дійсності. Народна творчість виникла у нелегкому, тривалому процесі колективної трудової діяльності. Пізнання світу, засвоєння дійсності первісною людиною поєднувалося із формуванням її художньо-образного мислення. Праця відіграла величезну роль у походженні мистецтва. Вона дала людині руку, здатну виготовляти знаряддя, а отже, створювати потрібні предмети, надавати їм відповідної форми. Рука ставала все вільнішою і слухнянішою, її вправність шліфувалась і передавалась від покоління до покоління. В процесі трудової діяльності людей розвивались естетичні почуття людини. Її очі вчилися бачити та відчувати красу форм, кольорів і т.ін. Для того, щоб народилось мистецтво, людина повинна була навчитись не тільки вправно працювати інструментами та з їхньою допомогою відображувати побачене, а також навчитись художньо-образно сприймати дійсність. Однак образне мислення – це ще не мистецтво. Воно стає мистецтвом лише тоді, коли матеріалізується в певних доступних людині засобах – у слові, камені, полотні, жести тощо. Художня творчість була водночас пізнанням світу, образним мисленням і практичною дією. Виникнувши внаслідок трудової діяльності, мистецтво, нерозривно пов'язане з життям народу, було тільки народним. Демократизм народного мистецтва як особливого засобу пізнання, відображення та творення дійсності, виховання й групування людей мав важливе значення для майбутнього розвитку художньої культури.

Аналіз попередніх досліджень. Вітчизняні вчені досить довго не знаходили спільних принципів морфології мистецтва. Так, О.Некрасов спочатку поділив народне мистецтво на архітектуру, скульптуру, живопис і лише тоді до скульптури відніс кераміку, вироби з каменю і дерева, меблі, іграшки тощо, до живопису – ткани вироби, вишивку, мереживо та ін. Сьогодні морфологія декоративно-прикладного мистецтва ґрунтується на різних принципах класифікації: за матеріалами, за технологічними особливостями і рідше за функціональними ознаками. Морфологія видів мистецтва і типологія творів – це своєрідні основи розуміння декоративно-прикладного мистецтва, ключ до сприйняття його засад та природи.

Наукове визначення декоративно-ужиткового мистецтва, як вважають дослідники, полягає у освоєнні прикрашання предметів повсякденного побуту. Першим дослідником декоративно-ужиткового мистецтва вважається А.Мілер, який звернув увагу на орнаменти, як

важливу складову прикладного мистецтва. Виникнення такого наукового напрямку в Україні, почалось з II половини 19 століття, цьому напрямку присвячені праці В. Широцького, М. Щербаківського, М. Біляшівського.

Мета статті полягає у розгляді художньо-естетичного потенціалу декоративно-ужиткового мистецтва та його ролі у творчому розвитку дитини.

Виклад основного матеріалу. Декоративно-ужиткове мистецтво дає можливість не лише опанувати певні техніки чи прийоми, а й набути уміння мислити категоріями тієї чи іншої культури, сприймати її очима, оперувати її образами. Адже створюючи матеріальне середовище, дитина вирішує не лише утилітарні задачі, вона виражає у формі та внутрішньому наповненні речей своє світосприйняття. Декоративно-ужиткове мистецтво, як пласт матеріальної культури, через певні технології і способи обробки матеріалів розкриває історію становлення самого народу, його історичний досвід. Воно є ланцюжком, що зв'яже утилітарну діяльність та художнє осмислення місця людини в певному середовищі, відображає особливості поєднання предмета й образу в кожному історичну епоху формування суспільства.

На уроках художньо-естетичного циклу учні опановують різні види і техніки декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема: витинанки, пап'є-маше, петриківський розпис, писанки, декоративні розписи, малюнок на склі, тощо. Вивчаючи техніку, учні вчать стилізувати, аналізувати, продумувати етапи роботи, розвивають уважність та акуратність, адже кожен матеріал потребує і певного трактування образу, форми, що зумовлені способом обробки матеріалу. Вивчення традиційних технік, прийомів та способів обробки матеріалу допомагає його осмисленню, є поштовхом для пошуку свого бачення, розуміння і, розвитку свого „я” у тому чи іншому витворі засобами тієї чи іншої техніки. Для учнів початкової школи це є важливим аспектом розвитку. Розвиток школяра засобами декоративно-ужиткового мистецтва сприяє розвитку математичних здібностей, вмінню запам'ятовувати, обдумувати та аналізувати, що важливо у цілісному навчанні дитини. Створення орнаментальних мотивів, колірної гами, сприяє глибшому розумінню учнями символічно-образної мови мистецтва, вивченню і усвідомленню композиційних закономірностей декоративно-ужиткового мистецтва, а також розвитку творчого мислення, уяви, фантазії. Вивчення і розуміння матеріалу, його властивостей, особливостей його обробки це важлива складова роботи учня, яка допомагає розвивати гармонійну особистість.

Шляхи естетичного виховання засобами декоративно-ужиткового мистецтва безмежно різноманітні. Питання залучення дітей до народного мистецтва в даний час привертає до себе увагу все більше педагогів, художників, дослідників дитячої художньої діяльності. Залучаючи дітей до народного мистецтва, необхідно враховувати наступне:

- а) народне мистецтво – своєрідний каталізатор дитячої образотворчої діяльності;
- б) в народному мистецтві акумулюється традиційний художній досвід поколінь;
- в) твори народного і декоративно-ужиткового мистецтва нарівні з іншими видами мистецтва сприяють формуванню і розвитку художнього смаку, естетичного ідеалу, творчих основ особистості [4].

Принципово важливим є єдність естетичного пізнання і художньої практики учнів на матеріалі народного мистецтва, причому передусім розробляються такі методичні прийоми, які стимулюють творче створення дітьми самостійних композицій, а не копіювання прийомів народного мистецтва. Відбір художніх творів в процесі вивчення народного мистецтва повинен спиратись на продуману систему методичних прийомів. Декоративна робота повинна містити у собі такі етапи:

- а) емоційне сприймання творів народних майстрів;
- б) пізнання художніх особливостей творів;
- в) пояснення культурно-історичного змісту і цінності витвору;
- г) поглиблене уявлення про художній образ;
- д) співставлення творів народного мистецтва із сучасними творами професійного декоративно-прикладного мистецтва;

е) художня практика учнів на основі естетичного засвоєння народного мистецтва і дійсності [3].

Висновки. Використання творів декоративно-ужиткового мистецтва впливає на формування творчої особистості, складає певний набір технік, які в практичній діяльності учнів дають очікуваний розвиваючий результат. Адже через декоративно-ужиткове мистецтво ми формуємо не лише творчу, креативну особистість, а й розвиваємо любов до прекрасного, естетичний смак, задатки закладені в дитині з народження. На нашу думку декоративно-ужиткове мистецтво має масштабний вплив на виховання і розвиток дитини. Крім естетики та краси, є можливість сформувати вміння вчитись, досягати поставлених цілей долаючи перешкоди, вміння мислити абстрактно, продумувати власні дії наперед, координувати рухи. Через мистецтво учитель має змогу навчати новому, незвіданому, створює ситуації успіху, закладає підвалини творчості на все майбутнє життя. Тому декоративно-ужиткове мистецтво має великий художньо-естетичний потенціал у розвитку особистості молодших школярів.

Література

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. – Львів : Світ, 1993. – 272 с.
2. Бутенко В. Г. Формирование эстетического отношения к искусству. Теоретико-методологические вопросы формирования эстетического отношения к искусству / В. Г. Бутенко. – Т.1. – М., 1991. – 326 с.
3. Гончаров И. Ф. Эстетическое воспитание школьников средствами искусства и действительности / И. Ф. Гончаров. – М. : Педагогика, 1986. – 128 с.
4. Навчання і виховання 6-річних першокласників : зб. статей / упор. К. С. Прищепа. – К. : Рад. школа, 1990. – 255с.
5. Навчання і виховання учнів 1 класу : методичний посібник для вчителів / упор. О. Я. Савченко. – К. : Початкова школа, 2002. – 464 с.
6. Сухомлинский В. А. Избранные произведения : в 4-х т. / В. А. Сухомлинский. – К. : Рад. школа, 1979. –Т. 4. – 1979.– 669 с.

О. В.Компанець,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»,
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник –старший викладач Ю.О. Поплавська

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Постановка проблеми. В останні роки в Україні розробляється принципово новий підхід до проблеми розвитку особистості у площині парадигми гуманізації освіти. Гуманістично-орієнтована освіта веде до розкриття сутності, творчого потенціалу дитини та внутрішнього багатства. Процеси оновлення національної освіти і виховання породжують нові умови розвитку національної культури, зокрема українського музичного фольклору як її джерела. Як важливий засіб набуття й передачі соціального досвіду, народна пісня входить сьогодні у всі сфери навчально-виховної роботи, збагачує особистість дитини емоційно-ціннісним ставленням до народу, до природи, до життя взагалі, викликає потребу в художньо-творчій діяльності. У процесі багатовікової життєвої практики український народ використовував пісню як важливий засіб виховання та формування духовних цінностей у дитини. Тому важливе місце у теорії і практиці виховання особистості посідає музично-пісенний фольклор українського народу. Безпосередньо впливаючи на почуття і настрої, українська народна пісня відіграє неабияку роль у розвитку національної свідомості особистості, в її ставленні до навколишнього світу. З огляду на надзвичайну виховну цінність зразків пісенного фольклору зростає потреба у формуванні духовної культури дитини як джерела високої духовності окремої особистості.

Аналіз попередніх досліджень. Ідею морально-естетичного виховання на основі народності з використанням української пісні відстоювали видатні педагоги, письменники, прогресивні діячі освіти, культури та мистецтва (Х.Алчевська, Б. Грінченко,М.